

Rozpočet – nové téma pro Ústavní soud?

Sněmovna schválila fiktivní rozpočet. Oproti vládnímu návrhu přesunula 1 miliardu z výdajů na důchody na jiné výdaje. Podobně přesunula peníze i z nemocenských dávek, obsluhy státního dluhu, a příspěvků na stavební spoření – celkem 2.8 miliard. Na papíře zůstaly celkové výdaje a deficit rozpočtu stejné. Každý ale ví, že tyto “škrtky” jsou ryze fiktivní. Všechny výše uvedené výdaje jsou mandatorní – jejich skutečná výše je daná zákony, které poslanci schválili kdysi v minulosti, a počtem lidí, kteří mají na tyto dávky nárok. Oněch „přesunutých“ 2.8 miliard znamená výdaje navíc a tedy i vyšší deficit.

Dávám všanc úvahu, nakolik si v rozpočtových otázkách může Sněmovna schvalovat, co chce, a zda Ústavní soud může nesmyslné pozměňovací návrhy v rozpočtu rušit jako protiústavní. Letos se jedná o „maličkost“. Co když příští rok bude třeba hledat ještě větší úspory (pravděpodobný scénář), takže poslanci z důchodů přesunou miliard 10? A co jim brání přesunout rovnou 100? Panečku, to bude najednou peněz na dotace pro zemědělce, akvaparky v Kotěhůlkách či cokoli jiného!

Státní rozpočet není a nemůže být jen snůškou libovolných hausnumer, na kterých se zrovna usnese sněmovna a prohlásí je za zákon o státním rozpočtu. Je zapotřebí mít taková pravidla tvorby rozpočtu, aby legislativci dodržovali alespoň elementární rozpočtovou kázeň či aby alespoň schvalovali logicky konzistentní rozpočet. Současná pravidla ([zákon 218/2000, část jednacího řádu Sněmovny](#)) určité mechanismy, jejichž záměrem je udržet deficit na uzdě, již obsahují: Vláda je při předkládání návrhu rozpočtu vázaná tzv. střednědobým výdajovým rámcem, který stanovuje jisté stropy pro růst výdajů. Poslanci nejprve hlasují o vládním návrhu celkových příjmů a výdajů (tj. nemohou nastavit celkové příjmy a výdaje zcela dle vlastní libovůle). Pozměňovací návrhy ve Sněmovně už mohou jen přesouvat výdajové položky.

Pozměňovací návrhy poslanců, které přesouvají peníze z mandatorních výdajů ve prospěch zájmových skupin, záměr rozpočtových pravidel zcela obchází. Jsou nejen ekonomicky špatné. Myslím, že jsou i nezákonné. Jednací řád poslanecké sněmovny (§102 odst. 4) říká snad jasně, že „Schválí-li Sněmovna základní údaje návrhu zákona o státním rozpočtu (tj. celkové příjmy a výdaje), nelze je během jeho dalšího projednávání měnit.“ Kritizované přesuny z mandatorních výdajů svým skutečným dopadem na rozpočet zvyšují deficit, a tedy porušují i výše uvedené pravidlo.

Podobnost s poslaneckými přílepkami se přímo nabízí. Ústavní soud odůvodnil známé [odmítnutí přílepků](#) mimo jiné argumentem, že „[n]ezákonným způsobem zákon a ani jiný právní předpis vzniknout nemůže.“ A dotkl i samotného rozpočtu: „*Velmi intenzivně je nedostatek součinnosti mezi vládou a parlamentem v průběhu legislativního procesu pocíťován v případě přijímání právních norem, které mají dopady na státní rozpočet. Je nepochybně odpovědností vlády dbát na dodržování státního*

rozpočtu jako klíčového nástroje vládnutí a má-li vláda této své povinnosti dostát, musí mít i účinné nástroje k tomu, aby zamezila subverzivnímu jednání parlamentu.”

Subverzivní jednání parlamentu o letošním rozpočtu ukázalo potřebu změnit rozpočtová pravidla. Některé možné změny: Aby poslanecké návrhy nemohly arbitrárně měnit mandatorní výdaje. Aby případné snížení mandatorních výdajů oproti vládnímu návrhu muselo být doprovázeno souběžnou změnou zákonů, které mandatorní výdaje definují. Aby vláda měla možnost škrtnat schválené poslanecké pozměňovací návrhy do určitého objemu (tzv. [line-item veto](#)).

Nedá se příliš doufat, že by podobnou rozpočtovou kázeň na sebe uvalili samotní legislativci. Doufám, že toto je nové téma pro Ústavní soud.